

Een Texelaar per fiets de wereld in

[8 februari 2016](#)[18 februari 2016](#) / [archieffalkmaar](#)

hoe Siem de Waal dankzij Esperanto moeiteloos contacten legde

Door Marijke Joustra

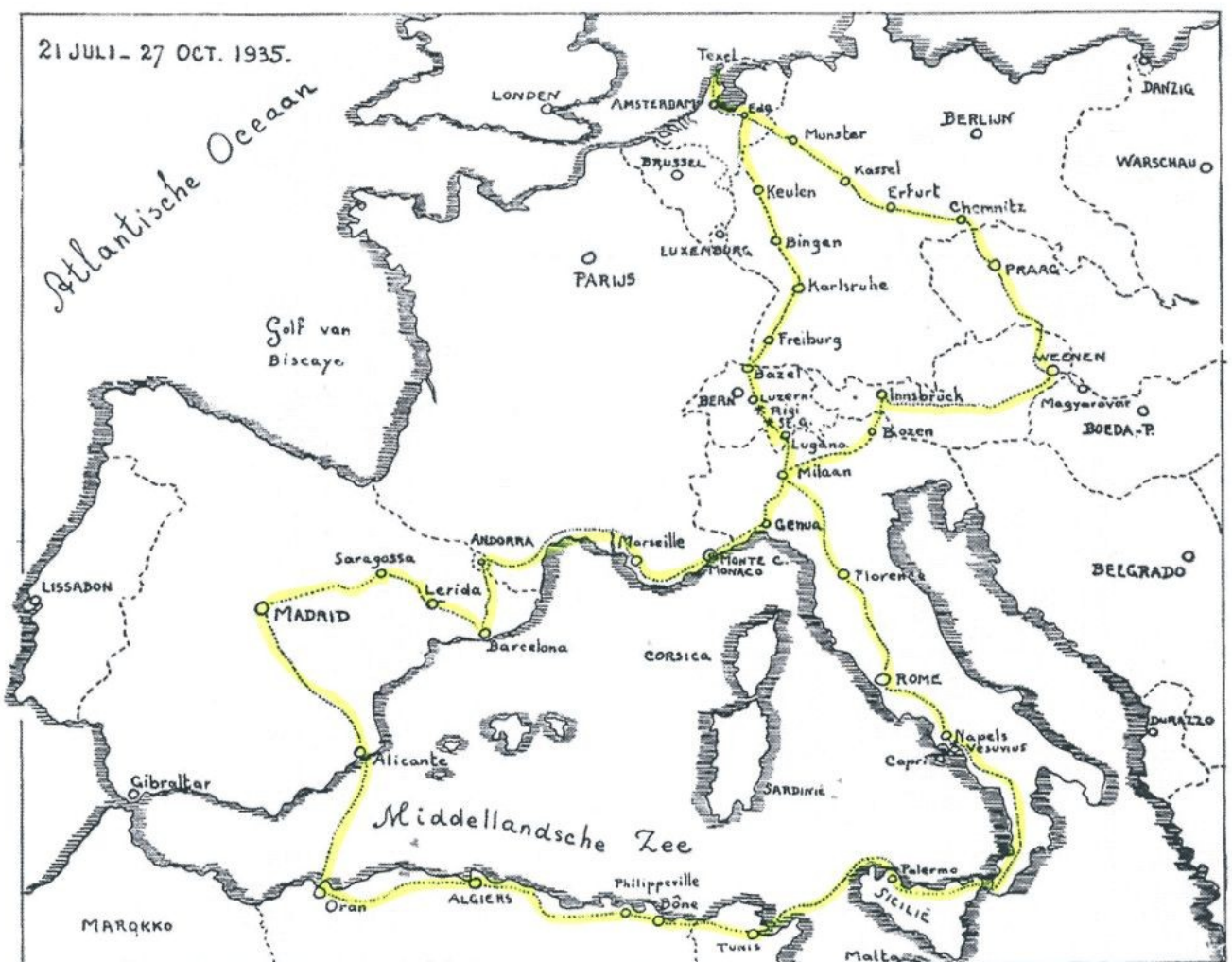

Siem de Waal. *Texelsche Courant*, 20 juli 1935.

Texel heeft zich als laatste gemeente in de Kop van Noord-Holland aangesloten bij het Regionaal Archief. Ook voor onze bibliotheek houdt dat in dat Texel nu officieel tot het verzamelgebied behoort. Gelukkig heeft de bibliotheek, hopen op een toekomstige aansluiting, al sinds jaren boeken over Texel in de collectie opgenomen. Het feit dat de bibliothecaris op het 'Gouden Boltje' geboren en getogen is heeft hier natuurlijk flink aan bijgedragen.

Soms vinden we boeken op onverwachte plaatsen. Zo kochten we op een tweedehandsboekenmarkt in Lochem voor een euro een boekje met de intrigerende titel *Met een Texelaar per fiets naar Noord-Afrika*. Voorop een foto van een jongeman met fiets naast een kameel. De schrijver is Texelaar Siem de Waal, metselaar van beroep. Siem kreeg al op jonge leeftijd interesse voor de wereldtaal Esperanto, aan het einde van de negentiende eeuw ontwikkeld door

de Poolse arts Zamenhof. Deze ging er vanuit dat zijn kunstmatige taal voor alle volkeren op de wereld gemakkelijk te leren zou zijn en dat iedereen met deze gemeenschappelijke, politiek neutrale taal op gelijke voet met elkaar zou kunnen communiceren, waarmee de wereldvrede dichterbij zou komen. Op Texel ontstond in de jaren dertig een bloeiende Esperanto-beweging. In mei 1935 werd op initiatief van de broers Johan en Gijs Duinker een Esperantomonument opgericht aan de Kogerstraat in Den Burg. Johan was boekhandelaar en Gijs leidde de drukkerij waar de Texelsche Courant werd gedrukt. De metselaar van het monument was Siem de Waal. Al in 1933 was Siem, 19 jaar oud, naar Keulen gefietst om daar het Esperanto-wereldcongres bij te wonen. Het jaar daarop fietste hij naar het congres in Stockholm. En op 21 juli 1935 vertrok hij voor een grote reis door Europa en Noord-Afrika, op een door Union gesponsorde fiets, met banden die door de Radium bandenfabriek waren verstrekt.

DE ROUTE VAN SIEM DE WAAL

Kaart uit het boekje "Met een Texelaar per fiets naar Noord-Afrika"

De reis voerde vanaf Texel door Duitsland, Zwitserland, Italië (waar op dat moment het jaarlijkse wereldcongres plaatsvond), Tunesië, Algerije, Spanje,

Andorra, Frankrijk, Monaco en weer noordwaarts door Italië, Oostenrijk, Hongarije, Tsjecho-Slowakije en Duitsland. Op 27 oktober arriveerde hij, 11.000 kilometer in de benen, weer op Texel. Voor de Texelsche Courant schreef Siem tijdens zijn reis uitgebreide verslagen van zijn belevenissen. De mensen, de landschappen, de dorpen en steden die hij onderweg aandeed beschrijft hij met veel interesse. Een deel van de tocht fietste een Weense Esperanto-vriend, Max Frey, met hem mee. Overal op zijn reis bezocht Siem mede-Esperantisten, bij wie hij onderdak vond en met wie hij probleemloos gesprekken kon voeren. Vaak hield hij voordrachten voor de plaatselijke Esperanto-vereniging, wat soms ook wat geld opleverde.

De verslagen in de krant werden met belangstelling door de Texelaars gevolgd, en bij zijn thuiskomst op 27 oktober werd hij door een flinke menigte bij de haven van Oudeschild opgewacht. Na een welkomstwoord van de voorzitter van de Texelse Esperanto Federatie ging het huiswaarts. Ook langs de weg naar Den Burg stonden ondanks de regen veel belangstellenden: het was een "blijde incomste", aldus de krant. "De Union-fiets heeft zich buitengewoon gehouden; de Radiumbanden kunnen zelfs nu, na zooveel K.M. oer-slechte wegen, nog een aardig eindje mee". Zowel bij vertrek als bij aankomst verscheen er in de Texelsche Courant een gedicht van dichter Huib de Rijmelaar, oftewel Huib Fenijn, die als een soort stadsdichter avant la lettre regelmatig de krant opluisterde met zijn poëzie.

SIEM EN MAX IN NOORD-AFRIKA.

**U wilt een soliede fiets
kopen ?**

SIEM DE WAAL C.Hz. zal in de a.s.
zomer voor zijn wereldreis door 11 landen
(2 werelddeelen) over 11.000 K.M. gebruik
maken van een

„UNION” rijwiel

Dit rijwiel werd hem door de Union-
fabrieken gratis voor deze tocht aange-
boden. Het is te zien bij de Union-agent

M. VONK, Koogerstraat.

Vraagt inlichtingen.

Na zijn terugkeer hield Siem overal lezingen over zijn reis. Niet alleen op Texel, maar ook aan de 'overkant', waarbij hij enthousiast propaganda maakte voor het Esperanto. "De heer De Waal (...) legde er in het bijzonder den nadruk op, dat hij, dank zij zijn kennis van Esperanto zich gemakkelijk onder de vreemde volken kon bewegen, en zich daarom tijdens zijn reis niet alleen Nederlander, maar ook wereldburger heeft gevoeld", aldus de Gooi- en Eemlander van 29 januari 1936 na een optreden in Hilversum.

Siems belevenissen werden gebundeld in het boekje dat, net als de Texelse Courant, in onze bibliotheek bewaard wordt. Daarnaast bevat de bibliotheek veel boeken over Esperanto. Ook in de archieven is informatie te vinden over de Esperanto-verenigingen in onze omgeving. Een bijzondere Esperantocollectie is afkomstig van de Bergense advocaat F. Zeiler, die zelf een actief Esperantist was. Op de website Oneindig Noord-Holland is een artikel te lezen over de [Esperantoverenigingen](#) in de regio.

Het profiel van dr. Zamenhof op het Esperantomonument in Den Burg

Het Esperantomonument in Den Burg werd in 1941 op last van de Duitse bezetter afgebroken. Gelukkig konden onderdelen zoals het stenen profiel van dr. Zamenhof worden veiliggesteld. In 1950 werd het herbouwd. Vorig jaar werd het monument na jaren van verwaarlozing weer in ere hersteld door de gemeente, dankzij de inspanningen van actievoerende omwonenden. Het is nu weer in volle glorie te bewonderen.